

Rozhovor, druhá část: „At’ na ministerstvu školství sedí nějaký odborník, a ne politik“ říká Jaromír Sedláč

Chodil jste na základní školu v době socialismu. V čem se školy změnilы od revoluce? Myslíte si, že na tvrzení: „české školství je sto let za opicemi“ je něco pravdy?

Po pravdě, rozdíl si už moc nepamatuji. Nemyslím si, že by ty rozdíly byly až tak moc velké. Možná bylo tehdy více žáků ve třídách a byli méně průbojní. Učitelé byli, podle mého názoru, méně přístupní. Nutili nás si hodně věcí zapamatovat, logického vyvozování tam tolik nebylo. Jeden větší rozdíl vnímám v tom, že žáci kteří měli problémy zdravotního rázu, tak chodili do zvláštní školy. Byla základní škola, pomocná a pak ještě zvláštní škola. Současná cesta a cíl je tyto lidi do společnosti integrovat. Občas to bystřejší žáky brzdí. Ale jinak jsme byli stejní darebáci jako vy.

Od revoluce se na mém postu změnilo hlavně to, že neustále přibývá papírů. Zbytečná, až velká administrativa. Na žáky se, podle mého názoru, moc spěchá, ve smyslu získávání informací. Místo toho, aby se znalosti více upevňovaly. Hodně se změnili žáci. Jsou mnohem více sebevědomí a průbojní. Nebojí se s dospělými diskutovat, což si myslím, že je moc dobře.

A jestli je české školství 100 let za opicemi? Já si to nemyslím, spíš bych řekl, že mladé generaci, aspoň části, chybí motivace a důraz na vzdělání. A když se dívám na různé vědomostní soutěže, tak vidím, že když se řekne třeba objevení Ameriky, tak starší člověk to hned vypálí a mladý člověk to neví a ještě se některé holky přiblíže smějí. A pak to budí zdání, že my jsme byli lépe připraveni a vy hůře. Což já si nemyslím. V každé společnosti jsou lidé skvělí, průměrní a pak lidé, kterým je všechno jedno. A mám pocit, že ta třetí skupina se u vás zvětšuje. Ale naopak i ta skupina skvělých se zvětšuje. U nás na škole máme hrozně chytré hlavy. Kdo je chytrý, pilný a pracovitý, tak má dnes obrovské možnosti. Mně se hrozně líbí, že město rozjelo spolupráci mezi školami a zaměstnavateli. My máme ve městě dva krajské fyziky. Kdybych já byl tím podnikatelem ve městě, tak okamžitě tyto dva kluky zlaneřím, začnu jim dávat stipendium, platit něco, budu je tlačít do nějakého výzkumu. Vy máte výhodu, že o vás víme. Kdybych já byl dnes mladý, tak touto cestou bych chtěl jít.

Takže si nemyslím, že české školství je 100 let za opicemi. Třeba naše školství s americkým se nedá vůbec srovnávat. Američanům spoustu znalostí úplně chybí. Neznají nic jiného než jejich státy. Navíc se spoustu lidí u nich dostává mimo vzdělání. Nám chybí například práce s informacemi a individualizace. Ale jinak je české školství špičkové.

Co je největší problém českého školství?

Česku neprospívají neustálé změny na pozici ministra školství. Jednou jdeme doleva, potom doprava, ale abychom šli dlouho střední cestou, to já v tuhle dobu moc nevidím. Můj kamarád, bývalý zástupce školy pan Veselý, vždy říkal, že školství je lesklá bída.

Myslím si, že jsme se stali konzumní společností. Peníze jsou pro nás více než vzdělání. Musíme si uvědomit, že když je někdo vzdělaný, tak je velká pravděpodobnost, že bude v životě i šťastný. Hodně mě zamrzelo v Mapě školy, že v některých třídách nechodí rádi do školy. Když nebudeme v té škole rádi, nebudeme mít takové výsledky.

Vadí mi, že jednou jdeme cestou ruskou, jednou americkou. My si musíme najít cestu českou a té se dlouho držet. Musíme držet směr, a ne někoho nesmyslně kopírovat. Měli bychom si stanovit priority.

A když jsme se bavili o Školních vzdělávacích plánech, tak je problém, že nám to zase strašně dlouho trvá. Řekne se, že to bude v roce 2022, přitom to bude až 2025. Neustále se tam něco upravuje, předělává. A to zase souvisí s tím, že ministr tam není 4 až 8 let, ale vydrží na pozici třeba jen půl roku.

Jaký je váš názor na jednotné přijímací zkoušky a maturity? Myslíte si, že naše škola připravila žáky na přijímačky dostatečně?

Začnu tou druhou otázkou. V tuhle chvíli ještě nemám úplně přehled, jak všichni naši žáci u přijímaček uspěli (rozhovor byl nahráván v první polovině května pozn. Redakce). Ale vím, že na osmileté gymnázium se hlásilo 14 dětí a hned na první přijímání se 9 dostalo. Což je asi 60%. Do Olomouce na šestileté gymnázium se hlásily 4 děti a zatím 2 se dostaly. Navíc byly poměrně vysoko. Když si člověk uvědomí, že třídu šternberského gymnázia, což je gymnázium pro celé okolí, tvoří z jedné třetiny naši žáci, tak si myslím, že připravujeme žáky velmi dobře. Ale je to i tím, že jsou úspěšné především děti z jazykových tříd.

A musím tu ještě zmínit, že letos byla exploze skvělých umístění v talentových soutěžích. My jsme neměli nikdy tolik umístění v kraji, okrese nebo republice. Ať už to byla fyzika, ruština, angličtina, němčina... A tam mě navíc ještě těší, že soutěž měla maximálně 100 bodů a naši žáci na druhém a třetím místě měli 96 a 97 bodů. Když se podívám na Matematického klokana, tak už tu druhým rokem máme žáka, který to zvládl bez chyby, tudíž je nejlepší v republice. Ale samozřejmě jde už spíše o geny a o tom, jak děti připraví rodiče. Ale škola do toho má také co říct.

Co se týče přijímaček, tak v tuhle chvíli si nedovedu představit jinou cestu, než cestu jednotných zkoušek. Mně by se líbilo, aby výstupy ze škol měly stejnou váhu. To znamená, že známkování na všech základních školách by bylo úplně stejné, podle jasných kritérií. V tuhle chvíli mají výhodu ti, co jsou z méně přísné školy. Já bych byl rád, kdyby se o přijetí na střední školy rozhodovalo podle klasifikace na škole základní. Protože u přijímaček se může stát, že fantastické dítě které má ale problémy se stresem, u přijímaček pohoří. Na druhou stranu v dospělosti stejně budou muset pracovat pod tlakem, takže je asi dobře, že si tím musí projít.

Potom je ještě jedna možnost, že by děti na své základní škole sedly k počítači a udělaly by celorepublikový test. A až následně by „děcka“ viděla podle počtu bodů, kam mohou jít. Vypadá to v tuhle chvíli, že se něco takového chystá. S maturitami je stejný problém jako s přijímačkami.

Co si myslíte o situaci na ministerstvu školství? O změnách na pozici ministra...

Já jsem tady říkal, že vzdělání má být více než peníze. Vláda rozděluje resorty na silové jako třeba ministerstvo financí, vnitra a nevím co ještě. Zbytek patří do kategorie ostatní. Každopádně mezi silové resorty by mělo patřit i ministerstvo školství. Na ministerstvu školství by měla sedět silná osobnost. A podle mě by vůbec nemusela být svázaná s politikou, respektive s politickou stranou. Ať tam sedí nějaký odborník, v uvozovkách novodobý Jan Amos Komenský, a ten dává směr školství. Proč by to měl ovlivňovat politik, který vidí svět doprava nebo doleva? O tom, že ministerstvo školství je slabý resort svědčí fakt, že se tam protočili už 3 ministři.

Myslíte si, že by se měla základní škola zkrátit na 8 let a přidat povinné roky na střední školy?

Dovedu si to představit. Musí tomu ale předcházet revize, toho co vás musíme naučit. Když se to potom vhodně rozdělí, tak je jedno jestli to budeme učit 8, nebo 9 let. Já jsem zažil oboje i tady na škole. Jsem přesvědčený, že by měla být 10 let povinná školní docházka. A už je jedno, jestli to bude 9+1, nebo 8+2. Musí tomu předcházet nějaká diskuze a hlavně to musí být veřejnosti vysvětleno, a ne že přijde ministr a řekne: „Uvažujeme, že základní škola bude trvat 8 let, protože nám to přinese nějaké úspory. Úspory v kapacitách a financích.“ Takhle se nesmí jednat.

Co říkáte na současné návrhy? Škola od devíti, sloučení výtvarky a hudebky...

Myslím si, že ke škole od devíti to postupně směřuje. Když já přijdu na hospitaci na první hodinu, tak děti často ještě nejsou úplně probuzené. I z hlediska výkonu je až druhá a třetí hodina optimální. Na druhou stranu na školství jsou navázáni rodiče. Protože pokud by rodiče pracovali už od osmi nebo i dřív, tak musíme ty děti pohlídat. A je pak otázkou, jestli by zase žáci nevstávali třeba o půl deváté, pak by to zase vyšlo stejně. Navíc by se vyučování protáhlo více do odpoledne. Takže v tuhle chvíli bych to neměnil. Ale třeba v Praze, kde se chodí do práce až na 8, by to dávalo smysl.

Sloučení výtvarky a hudebky. Jedná se jen o výstřel, který není vůbec promyšlený. Já jsem přesvědčený, že výtvarná výchova může pojmout něco z architektury, něco třeba z audiovizuální techniky. Ale proč k tomu mít speciální předmět? Chtějí třeba začlenit dramatickou výchovu. Ale to je také věc, která se dá dělat například v češtině. Ale pokud by to všechno bylo včleněno do jednoho předmětu, tak kdo to bude učit? Jaký učitel bude umět tančit, malovat, zpívat a hrát s nimi třeba divadlo? Já bych nechal to rozdělení na dva předměty- výtvarná a hudební výchova, a rozšířil je o nové umělecké směry. Na druhou stranu u nás paní učitelka Kastnerová už to dělá. Ať už street art nebo hodně věcí přes počítače.

V poslední době se v médiích často probírá špatná fyzická dětí. Jak to jako tělocvikář vidíte? Jsou dvě hodiny týdně na školách dostatečné?

Vina je jednoznačně na straně společnosti a na rodičích, ne na školách. Rodiče hodně pracují a pak už nemají čas nebo chuť vzít děti na výlet, na kolo a podobně. Navíc často tolerují, že děti jsou radši na telefonu než venku. Jim to vyhovuje, protože mají dítě doma pod kontrolou, kde se mu nemůže nic stát. Včera jsme měli tělocvik a kluk si mi zvrtnul nohu o svou vlastní nohu. Takže není jen špatná fyzická, ale i koordinace. Tohle by se mi před 30 lety nestalo. Nebo se mi stalo, že si někdo podkopl nohu, spadl a zlomil si ruku. Třetí hodina tělocviku tomu nepomůže. Pomůže tomu, když se všichni začneme starat o své zdraví. A ke zdraví vede pohyb. Možná by prospělo, kdyby každý žák chodil do školy pěšky nebo na kole, ale to se samozřejmě netýká dojíždějících.

Fyzická je špatná. Kdybych vám ukázal výsledky na 1500m nebo 3000m, což jsme dřív před patnácti lety běhali, tak dnes 60% žáků propadne. Já dnes už dávám v tělocviku stejně jen jedničky a dvojky. Navíc dost často podle snahy. Stejně si myslím, že by výchovy neměly být hodnoceny. Mělo by být slovní hodnocení, kde řeknu nebo napíšu, jestli pracuje naplno jestli má talent a podobně.

Jaká země by pro nás, co se týče školství, měla být inspirací?

Dlouhou dobu se nám za příklad dávalo Finsko. Já, z vlastní zkušenosti, bych se přikláněl spíše k švédskému školství. Ve Švédsku jsem byl hodněkrát, ten jejich systém znám. Je příjemný, jak pro žáky, tak i učitele. Dovede individualizovat, na druhou stranu tam mají rodiče nezdravě velký vliv. Když rodič řekne, že jeho Frantík se nebude učit notovou osnovu, tak učitel okamžitě ustoupí. Neexistuje, že by škola chtěla po rodičích peníze třeba na výlet. Pokud škola chce uspořádat výlet, tak na to musí sama sehnat peníze, jinak se nikam nejede. Proto se zrušila i naše spolupráce se švédskou školou. Mají tam velké daně, takže jsou třeba obědy ve školách zadarmo. Líbí se mi klima v těch školách a jak jsem říkal velká individualizace. Je tam menší počet žáků ve třídách, takže třeba ve výtvarce se jim mohou učitelé více věnovat. Děti tráví i odpoledne ve škole. Dělají si tam úkoly, hrají fotbal nebo si třeba mohou pustit televizi. Do kroužků nechodí nikam jinam, mají to také ve škole. Rodič je pak v podvečer vyzvedne a s dítětem už úkoly řešit nemusí, nemusí ho ani vozit do kroužků.

Jak vidíte současnou generaci dětí?

Občas vám závidím, občas vám nezávidím. Nezávidím vám, že jsou na vás od společnosti kladeny velké nároky. Na druhou stranu se nebojíte diskutovat, jste mnohem více sebevědomí, než jsme byli my. Viděl jsem to ve Švédsku. Dříve se naši žáci báli s těmi rodinami bavit, poté už s nimi normálně diskutovali. Třeba Švédové jsou ještě více sebevědomí. Pamatuji si, jak přišli na šternberskou radnici a hned se někdo zeptal starosty na jeho plat, v jakém jezdí autě nebo jaké jsou přednosti města. Když jsme tam byli s našimi dětmi my, tak se nikdo na nic nezeptal, všichni se báli.

Další vaší předností je, že se nebojíte o cokoliv říct. Já si nedovedu představit, že bych před 40 lety přišel ke svému řediteli a udělal s ním rozhovor.

Jak podle vás budou školy vypadat za 30 let?

No, mně za třicet let bude 91. Když si uvědomím, že před 30 lety byl rok 1993, tak od té doby se naše škola hodně změnila. Ale myslím si, že teď se bude měnit ještě rychleji. Nedovedu si představit, že by ve třídě nebyl učitel, ale učil by vás robot. Může se stát, že část dětí se bude učit z domova pomocí online výuky.

Před těmi 30 lety teprve začínal internet. Dnes si práci ve škole bez internetu nedovedu přestavit. Takže nevím, jak školy budou vypadat za 30 let, ale pokud se toho dožiji, tak si na vás vzpomenu. Dobelhám se nebo mě přivezou do školy a obhlédnu, kolik je tu kantorů, nebo jestli děti učí umělá inteligence.

Jaké vlastnosti by měl mít dobrý učitel? Je důležitější vztah k žákům, nebo znalost předmětu?

Já si myslím, že důležitější je vztah k žákům. Být jim partnerem a být tolerantní, aby ho děti respektovaly. Samozřejmě to ale musí být i profík ve svém předmětu. Ono je to i o psychologii, jak ty děti namotivovat. Vy sami nejlépe víte, že v některých hodinách, byť je to váš oblíbený předmět, je 45 minut hrozně dlouho, ale někdy pro změnu, když učitel vymyslí zajímavou aktivitu, tak se potom divíte, že už zvoní. Ale musí to být profík spravedlivý. Musí také umět s žáky pracovat individuálně. Někoho, když na něj budete přísný, vybičujete k lepším výsledkům. Ale druhého to zase může spíše naštvat. Každý žák je individuál a podle toho má učitel také pracovat. Jak se říká, brousíme diamanty budoucí společnosti. A tím bych to asi celé uzavřel.